

Examen HAVO 2021

tijdvak 1
maandag 17 mei
13.30 - 16.30 uur

bedrijfseconomie

Bij dit examen horen een bijlage en een uitwerkbijlage.

Achter het correctievoorschrift is een aanvulling op het correctievoorschrift opgenomen.

Dit examen bestaat uit 29 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 61 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring, uitleg of berekening gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring, uitleg of berekening ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Opgave 1

Het ICT bedrijf Kanon bv wil zeggenschap verwerven binnen een software-ontwikkelingsbedrijf: Ace. Hierdoor kunnen de belangen van Kanon beter gewaarborgd worden. Kanon verwerft op 30 november 2020 15% van de geplaatste aandelen van Acé tegen de beurskoers € 8,60 per aandeel Acé. Deze beurskoers ligt 37% boven de gemiddelde koers van Acé van de laatste 12 maanden voor het overnamebod.

- 1p **1** Bereken de gemiddelde koers van Acé van de laatste 12 maanden voor het overnamebod. Rond hierbij af op hele centen.

Hieronder is een deel van de creditzijde van de balans van Acé per 30 november 2020 vermeld.

getallen × € 1

Aandelenkapitaal	42.441.000
Agioreserve	512.026.000
Algemene reserve	-/- ¹⁾ 91.870.000
Winstreserve	<u>169.742.000</u>
Eigen vermogen	632.339.000

noot 1 -/- betekent negatief

De nominale waarde van een aandeel Acé bedraagt € 0,50.

- 2p **2** Bereken het bedrag dat Kanon voor het gewenste aandelenpakket Acé biedt.

Op de balans van Kanon komen onder andere de volgende posten voor:

- Deelnemingen, als onderdeel van de financiële vaste activa
- Effecten

- 2p **3** Motiveer onder welke balanspost (Deelnemingen of Effecten) bij Kanon de gekochte aandelen Acé opgenomen zullen worden. Betrek in de motivatie zowel “Deelnemingen” als “Effecten”.

Opgave 2

Bij deze opgave horen de informatiebronnen 1 en 2.

In deze opgave blijft de btw buiten beschouwing.

Telefoonprovider Super Mobile betrad per 1 januari 2020 de Nederlandse markt. Om ontevreden klanten beter van dienst te kunnen zijn, startte Super Mobile op 1 oktober 2020 met een proef: een eigen callcenter. Het callcenter verwerkt vragen, klachten, wijzigingsverzoeken en dergelijke naar aanleiding van binnenkomende telefoontjes, e-mails en chatberichten.

Over de proef is het volgende bekend:

- Het callcenter is gevestigd in hetzelfde gebouw als het hoofdkantoor en kan daar gebruikmaken van services zoals HRM (Human Resource Management) en ICT.
- Het callcenter ontvangt van het hoofdkantoor een vergoeding per klantcontact om de kosten te dekken.
- De proef wordt in januari 2021 geëvalueerd.

Nieuwe medewerkers

De afdeling HRM had voor de te verrichten werkzaamheden in het callcenter een voorkeur voor het in loondienst nemen van werknemers boven het contracteren van zzp'ers.

- 2p 4 Geef twee niet-financiële redenen waarom HRM-afdelingen er de voorkeur aan geven om voor te verrichten werkzaamheden werknemers in loondienst te nemen in plaats van zzp'ers te contracteren.

Er werden 15 werknemers aangesteld. Deze kregen een individuele arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd. De duur van de arbeidsovereenkomst is van 1 oktober 2020 tot en met 31 januari 2021.

- 2p 5 Noem twee voordelen voor Super Mobile van een individuele arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd in vergelijking met een individuele arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd.

Evaluatie van de proefperiode

De directie van Super Mobile beoordeelt het functioneren van het callcenter in het vierde kwartaal van 2020 op basis van financiële en niet-financiële prestaties. Zij zal overwegen het callcenter te continueren als voldaan wordt aan twee criteria:

- de niet-financiële prestaties van het callcenter leveren een voldoende ($\geq 6,0$) rapportcijfer op;
- het gerealiseerde financiële resultaat van het callcenter over het vierde kwartaal 2020 is positief.

Niet-financiële prestaties (zie informatiebron 1)

- 3p 6 Bereken het rapportcijfer van het callcenter voor de niet-financiële prestaties.
Ga hierbij als volgt te werk:
- Beantwoord de vraag of tabel 1 de kritische succesfactoren of de prestatie-indicatoren bevat.
  - Koppel de kritische succesfactoren aan de bijbehorende prestatie-indicatoren.
  - Bereken vervolgens het gewogen gemiddelde rapportcijfer.

Financiële prestaties

- 6p 7 Bereken het gerealiseerde resultaat van het callcenter over het vierde kwartaal van 2020 (zie informatiebron 2).
Vul hiervoor de uitwerkbijlage bij deze vraag volledig in.

Uit de evaluatie van de proefperiode blijkt dat niet aan alle criteria wordt voldaan.

De directie van het hoofdkantoor gaat in januari 2021 in overleg met de ondernemingsraad (OR). De directie maakt aan de OR van Super Mobile bekend dat zij overweegt om het callcenter per 1 februari 2021 te sluiten (optie B, zie onder). De OR adviseert om het callcenter niet te sluiten, omdat het niet in het belang van de onderneming is. De directie neemt dit advies echter niet over. Desondanks komt de OR met een tegenvoorstel (optie A, zie onder).

De OR heeft in het algemeen vier bevoegdheden of rechten. De OR van Super Mobile maakt al gebruik van haar adviesrecht.

- 1p 8 Van welk ander recht maakt de OR van Super Mobile gebruik?

De opties houden in:

- Optie A: de OR stelt een hogere vergoeding per klantcontact door het hoofdkantoor voor, waardoor het callcenter kostendekkend wordt.
- Optie B: de directie sluit het eigen callcenter en gaat gebruikmaken van een extern callcenter in India (outsourcing) per 1 februari 2021 tegen betaling van een tarief per afgenomen uur dienstverlening.

Uitwerking optie A

- 1p 9 Bereken hoe hoog de vergoeding per gerealiseerd klantcontact zal moeten zijn, zodat het callcenter tenminste kostendekkend is in het eerste kwartaal 2021. Ga hierbij uit van hetzelfde aantal gerealiseerde klantcontacten en dezelfde kosten als in het vierde kwartaal 2020.

Deze hogere vergoeding wordt door de directie van Super Mobile afgewezen. Daarom resteert alleen optie B.

Uitwerking optie B

Bij outsourcing zijn de computers van het callcenter nog op een andere afdeling te gebruiken. Dat speelt dus geen rol bij de keuze om wel of niet optie B uit te voeren.

Het gebruik van outsourcing heeft een positief financieel effect. Bij outsourcing wordt alleen voor productieve tijd betaald, dat wil zeggen voor de tijd dat er contact is met een klant. Er wordt niet betaald voor de tijd om te wachten op een oproep, voor koffiepauzes of voor scholingstijd, zoals in het eigen callcenter wel het geval is.

	gebruik van 1 betaald uur		aantal klantcontacten per betaald uur
eigen callcenter	48 minuten productief	12 minuten niet productief	8
outsourcing	60 minuten productief		..... (vraag 11)

- 1p **10** Toon aan dat in het eigen callcenter het aantal gerealiseerde klantcontacten per betaald uur 8 is (*zie informatiebron 2*).

De duur van een klantcontact is bij het eigen callcenter even lang als bij outsourcing.

- 1p **11** Bereken het aantal klantcontacten per betaald uur indien gekozen wordt voor outsourcing.

Ga voor de beantwoording van vraag 12 en 13 uit van het aantal gerealiseerde contacten in het vierde kwartaal 2020.

- 1p **12** Bereken het totale aantal benodigde uren indien gekozen wordt voor outsourcing.

Het tarief per uur dat het externe callcenter vraagt is € 30.

De directie stelt dat de totale kosten per kwartaal van het eigen callcenter hoger zijn dan de totale kosten per kwartaal bij outsourcing bij elke vergoeding door het hoofdkantoor.

- 1p **13** Toon dit aan.

Opgave 3

Piet verdiept zich in de wereld van het beleggen. Hij onderzoekt beleggingen in obligaties met korte looptijd en obligaties met lange looptijd.

- 2p **14** Noem een voordeel voor een belegger van obligaties met een korte looptijd ten opzichte van obligaties met een lange looptijd. Motiveer het antwoord.

Een brede spreiding van de beleggingsportefeuille over obligaties van verschillende uitgevende partijen is van groot belang. Daarbij geldt: hoe ... (1) ... de kredietwaardigheid van de uitgevers van de obligaties, hoe ... (2) ... spreiding noodzakelijk is.

Een belegger die obligaties van een onderneming in bezit heeft, is ...(3)... van die onderneming.

- 3p **15** Maak bovenstaande zinnen economisch correct. Kies uit:
bij (1) lager / hoger
bij (2) meer / minder
bij (3) een schuldeiser / een schuldenaar

Stelling: een belegger kan in jaren van een verwacht dalend interestpercentage op de kapitaalmarkt beter kiezen voor een belegging in aandelen dan in obligaties.

- 2p **16** Geef een argument voor deze stelling.

Piet is een belegger die hoopt dat hij zijn studerende kinderen over 12 jaar financieel kan ondersteunen. Een adviseur vertelt Piet dat hij daarom nu alvast in aandelen moet gaan beleggen in plaats van obligaties.

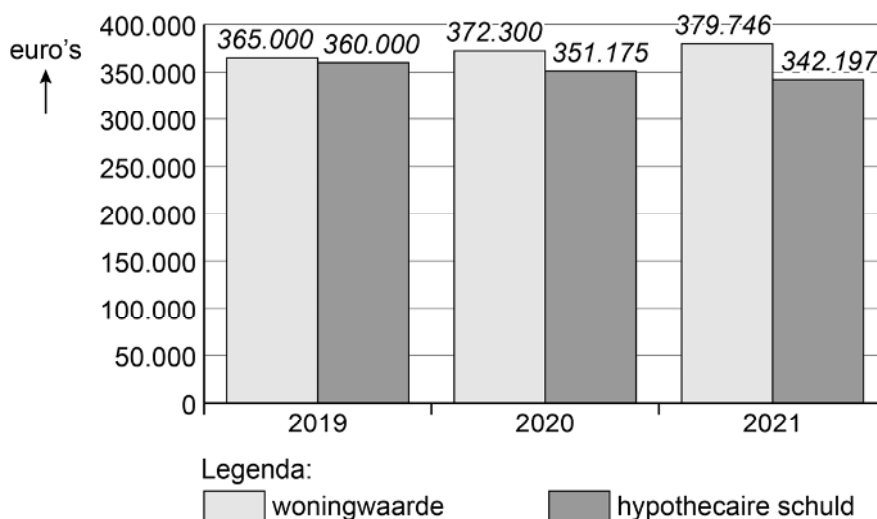
- 1p 17 Geef een economisch argument om in deze situatie te beleggen in aandelen in plaats van in obligaties.

Opgave 4

Edo en Jesse hebben op 1 januari 2019 een woning gekocht zonder Nationale Hypotheek Garantie (NHG).

W. Assuur heeft Edo en Jesse bij de keuze van een geschikte hypothecaire lening geholpen. Zij heeft hen onder andere gewezen op twee aflossingsvormen: lineair of door middel van annuïteiten. De gekozen hypothecaire lening heeft een looptijd van 30 jaar en een vast interestpercentage gedurende 10 jaar. De hypotheekakte is opgemaakt op het kantoor van H. van den Bergh.

In onderstaande grafiek zijn voor 2019, 2020 en 2021 de waarde van de woning van Edo en Jesse en hun hypothecaire schuld in beeld gebracht. Alle bedragen zijn per 1 januari.

- 2p **18** Leg met behulp van bovenstaande grafiek en een berekening uit voor welke vorm van aflossing Edo en Jesse hebben gekozen.

Tijdens het koopproces van de woning hebben Edo en Jesse te maken gekregen met de kredietverstrekker en drie andere beroepsgroepen: de hypotheekadviseur, de makelaar en de notaris.

- 2p **19** Geef voor zowel W. Assuur als voor H. van den Bergh aan tot welke van deze drie beroepsgroepen deze persoon behoort.

De basisinterest die de kredietverstrekker in rekening brengt, is de interest voor hypothecaire leningen met NHG. NHG is een borgstelling voor de kredietverstrekker. Wanneer de geldlener in betalingsgebreke blijft, kan de kredietverstrekker zich wenden tot NHG. NHG is er alleen voor woningen tot een maximale aankoop prijs van € 310.000 (in 2020). Bovenop deze basisinterest komt een interestopslag die afhangt van de verhouding tussen hypothecaire schuld en woningwaarde (hypothecaire schuld / woningwaarde x 100%).

In de onderstaande tabel zijn de interestpercentages te zien die de kredietverstrekker hanteert.

vast interest-percentage gedurende periode:	basis-interest met NHG	(hypothecaire schuld / woningwaarde) x 100% zonder NHG							
		≤40%	≤50%	≤60%	≤70%	≤80%	≤90%	≤100%	>100%
1 jaar	1,20%	1,25%	1,30%	1,35%	1,40%	1,50%	1,55%	1,60%	1,85%
2 jaar	1,24%	1,29%	1,34%	1,39%	1,44%	1,54%	1,59%	1,64%	1,89%
5 jaar	1,25%	1,30%	1,35%	1,40%	1,45%	1,55%	1,60%	1,65%	1,90%
6 jaar	1,26%	1,31%	1,36%	1,41%	1,46%	1,56%	1,61%	1,66%	1,91%
10 jaar	1,33%	1,38%	1,43%	1,48%	1,53%	1,63%	1,68%	1,73%	1,98%
12 jaar	1,64%	1,69%	1,74%	1,79%	1,84%	1,94%	1,99%	2,04%	2,29%
15 jaar	1,72%	1,77%	1,82%	1,87%	1,92%	2,02%	2,07%	2,12%	2,37%
20 jaar	1,80%	1,85%	1,90%	1,95%	2,00%	2,10%	2,15%	2,20%	2,45%
30 jaar	2,14%	2,19%	2,24%	2,29%	2,34%	2,44%	2,49%	2,54%	2,79%

- 2p 20 Leg uit dat de kredietverstrekker de hoogte van de interestopslag laat afhangen van de verhouding hypothecaire schuld en woningwaarde, gemeten via (hypothecaire schuld / woningwaarde x 100%).
- 2p 21 Bereken de opslag op de basisinterest met NHG die de kredietverstrekker heeft toegepast bij het afsluiten van de lening van Edo en Jesse in 2019. Gebruik zowel de grafiek als de tabel.

Opgave 5

Bij deze opgave horen de informatiebronnen 3 tot en met 5.

Willem en Liesbeth zijn in gemeenschap van goederen getrouwd en hebben een zoon (Ivan) en een kleinkind (Erik, kind van Ivan). Willem en Liesbeth wonen al jaren in een sociale huurwoning. In 2013 hebben ze een geldprijs van € 55.000 netto in de loterij gewonnen. Ze nemen zich voor om Ivan en Erik eind 2020 een bedrag te schenken.

Het gewonnen geld hebben ze op 1 januari 2014 op een spaardeposito gestort (*zie informatiebron 3*). Op 1 januari 2016 hebben ze eenmalig € 5.000 op deze rekening bijgestort. Willem en Liesbeth hebben geen ander vermogen dan het spaardeposito.

Willem en Liesbeth hebben in 2020 een te groot vermogen en daardoor geen recht op huurtoeslag in 2020 (*zie informatiebron 4*).

3p **22** Toon aan dat Willem en Liesbeth in het jaar 2020 geen recht hebben op huurtoeslag. Bereken hiervoor het saldo op het spaardeposito op 1 januari 2020.

1p **23** Bereken het bedrag aan huurtoeslag dat Willem en Liesbeth in 2020 zijn misgelopen doordat ze geen recht meer hadden op huurtoeslag.

De schenkingsplannen van eind 2020 worden bijgesteld.

Willem en Liesbeth hebben op dat moment een slechte relatie met Ivan en besluiten om op 31 december 2020 alleen een schenking van € 10.000 te doen aan hun kleinkind Erik.

2p **24** Bereken de schenkbelasting over de schenking aan Erik (*zie informatiebron 5*).

Om de schenking aan Erik te kunnen betalen, nemen Willem en Liesbeth op 31 december 2020 eenmalig een bedrag van het spaardeposito op, na aftrek van de boete.

Diezelfde dag nog maken ze de schenking over aan Erik.

De schenking aan Erik kan gevolgen hebben voor het recht op huurtoeslag over 2021 en 2022.

Vermogen onder de vermogensgrens?

4p **25** Toon met een berekening van het vermogen van Willem en Liesbeth aan dat zij nu zowel in 2021 als in 2022 wel recht zullen hebben op huurtoeslag. Geef de berekening voor zowel 2021 als voor 2022. Ga er hierbij van uit dat de vermogensgrens in 2021 en 2022 gelijk is aan die in 2020.

De buurman heeft nog een tip voor Willem en Liesbeth in verband met hun slechte relatie met Ivan. De tip houdt in: “onterf Ivan en verklein door middel van schenkingen aan Erik de legitieme portie van Ivan.”

2p **26** Leg uit wat de buurman met deze tip bedoelt.

Ga hierbij als volgt te werk:

- Wat wordt verstaan onder legitieme portie?
- Leg uit dat door schenkingen de legitieme portie van Ivan afneemt.

Opgave 6

In deze opgave is het btw-tarief 21%.

Annemiek en haar zakenpartner Rianna hebben een relatiebemiddelingsbureau: Only1 vof. De administratie wordt door Annemiek gedaan. Op 30 december 2020 heeft ze onderstaande (gedeeltelijk ingevulde) overzichten opgesteld voor de nog niet afgesloten maand december 2020.

Liquiditeitsoverzicht van december 2020, getallen x € 1			
uitgaven		ontvangsten	
marketing	555	relatiebemiddeling	9.680
huur	-		
overig	250		
afgedragen btw	2.800		
privé-onttrekking Rianna	2.000		
privé-onttrekking Annemiek	3.000		
.....	.....		
.....	.....		
.....	.....		
.....	.....		

Winst- en verliesrekening over december 2020, getallen x € 1			
kosten		opbrengsten	
marketingkosten	450	relatiebemiddeling	7.500
huurkosten	460		
overige kosten	240		
afschrijvingskosten	200		
.....	.....		
.....	.....		
.....	.....		
.....	.....		
.....	.....		
.....	.....		

Annemiek moet op 31 december 2020 nog enkele financiële feiten in deze overzichten verwerken.

- a Only1 heeft een banklening. Op 31 december 2020 worden de interest van € 600 over geheel 2020 en de jaarlijkse aflossing van € 2.000 betaald.
- b Op 31 december 2020 komen er nog ontvangsten binnen van facturen die in november zijn verzonden voor verleende bemiddelingsdiensten van Only1. Het gaat om een totaalbedrag van € 2.178 inclusief 21% btw. De btw is al eerder verrekend met de Belastingdienst.

Only1 bepaalt het resultaat elke maand.

- 4p **27** Geef voor elk van de twee financiële feiten (a en b) aan wat de consequenties ervan zijn voor zowel het liquiditeitsoverzicht als de winst- en verliesrekening.
Vul hiervoor de uitwerkbijlage bij deze vraag volledig in (naam van de post, bedrag en juiste plek).

Volgens de overeenkomst met de kredietverstrekker mag het eigen vermogen van Only1 aan het einde van een maand nooit minder zijn dan aan het begin van die maand.

- 3p **28** Toon met een berekening aan of Only1 zich op 31 december 2020 aan deze overeenkomst met de kredietverstrekker houdt.

Annemiek vertelt haar zakenpartner Rianna, dat ze in de maand februari 2021 met haar levenspartner Nick wil gaan trouwen. Op dit moment hebben Annemiek en Nick een samenlevingscontract. Om de kosten van de notaris te voorkomen, trouwt Annemiek het liefst in wettelijke (beperkte) gemeenschap van goederen, maar Nick is bang dat er dan een kans bestaat dat hij in dat geval ook opdraait voor de schulden van Only1.

- 2p **29** Met welke aanpassing van de rechtsvorm van Only1 kunnen de zorgen van Nick worden weggenomen? Motiveer het antwoord.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.